

گزارش نشست‌های گروه اقتصاد اسلامی بنیاد پژوهش‌های اسلامی در سال ۱۳۹۲

جواد علانی^۱ - عمار خسروجریدی^۲

دریافت: ۱۳۹۳/۱/۱۶ - پذیرش: ۱۳۹۳/۲/۲۹

اشاره

موضوع اقتصاد اسلامی از ابتدای تأسیس بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی مورد توجه و اهتمام بوده است. برگزاری دو همایش بین‌المللی با نام مجمع جهانی بررسی‌های اقتصاد اسلامی در سال‌های ۶۷ و ۶۸ و همچنین انتشار ده‌ها اثر در قالب کتاب و مقاله در این زمینه مؤید این مطلب می‌باشد. هرچند در برهه‌ای فعالیت گروه اقتصاد اسلامی رسمیت نداشته است، اما در همین زمان نیز برگزاری نشست‌های علمی و چاپ آثاری در موضوع اقتصاد اسلامی ادامه یافته است.

در سال ۱۳۹۲، براساس نگاه ویژه مقام معظم رهبری مدظله‌العالی و به تبع آن نام‌گذاری این سال به سال حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی، اهتمام ویژه تولید

۱ و ۲. بنیاد پژوهش‌های اسلامی - گروه اقتصاد اسلامی.

عظمای آستان قدس رضوی و همچنین تلاش‌های هیأت مدیره محترم بنیاد، گروه اقتصاد اسلامی بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی فعالیت مجدد خود را از ابتدای تیرماه آغاز کرد. در سایه الطاف الهی و در جوار مضجع شریف حضرت ثامن الحجج علیه افضل التحية والثناء و در راستای تحقق اهداف اساسنامه بنیاد به منظور نشر و گسترش علوم اسلامی بر پایه قرآن کریم و معارف اهل بیت علیهم‌السلام و بر اساس چشم‌انداز و برنامه‌های راهبردی مصوب، گروه اقتصاد در قالب نقشه راهی با محورهای ذیل به فعالیت خواهد پرداخت:

فقه الاقتصاد، الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت، اقتصاد مقاومتی، فلسفه اقتصاد، اخلاق و اقتصاد، تاریخ وقایع و عقاید اقتصادی صدر اسلام تا قرن هشتم و دوران افول تمدن اسلامی تا ایران نوین، سیاست‌گذاری در زمینه سبک زندگی اقتصادی اسلامی، فرهنگ اقتصادی، مهندسی فرهنگی، فرهنگ‌سازی و رفتارسازی اقتصادی، فلسفه اقتصادی، مدیریت دانش اقتصاد اسلامی، مدیریت نظام آموزشی و برنامه‌های درسی اقتصاد اسلامی.

بر اساس موضوعات یاد شده و همچنین تأکید مقام معظم رهبری مبنی بر تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی و گفتمان‌سازی آن بویژه در محیط‌های علمی و تبدیل آن به گفتمانی فراگیر در سطح جامعه، گروه اقتصاد اسلامی با هدف شناسایی کارشناسان، خبرگان و علاقه‌مندان به این حوزه و در اولین گام، اقدام به برگزاری چند نشست علمی در موضوع اقتصاد مقاومتی در سال ۱۳۹۲ نمود که در ادامه گزارشی مختصر از این نشست‌ها ارائه می‌شود.

نشست اول: «تبیین و بررسی چالش‌های فرهنگ مصرف در جامعه ایران در چارچوب الگوی اقتصاد مقاومتی»^۱

سخنران در آغاز کلام با پیچیده خواندن موضوع مصرف، به موضوع احساس نیاز در انسان اشاره کرد و در ادامه به تشریح ساختار ذهنی انسان از دیدگاه روان‌شناسان غربی پرداخته، اظهار داشت: ذهن انسان دارای دو قسمت است، ذهن آگاه و ذهن ناخودآگاه. کارهایی را که فکر می‌کنیم، ذهن آگاه انجام می‌دهد و کارهایی را که ما خودمان اصلاً فکرش را نمی‌کنیم و انجام می‌شود، همه را ذهن ناخودآگاه انجام می‌دهد. ما با فکر کردن به یک اندیشه به آن انرژی می‌دهیم تا گسترش پیدا کند و ذهن ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد. وقتی به آن نقطه برسد، حتماً باید انجام شود، اگر نشود حتماً دچار مشکل می‌شویم. حال وقتی به این مرحله رسید، از ناخودآگاه می‌آید به خودآگاه، خودآگاه نمی‌تواند این کار را نکند حتماً باید انجامش بدهد. می‌تواند سرکوبش کند به شکلی؛ اما کار خیلی سختی است. از دست هر کسی بر نمی‌آید. خودآگاه آنچه را که از ناخودآگاه می‌آید عمل می‌کند. عکسش هم هست.

سخنران جلسه در ادامه ضمن بیان تاریخچه‌ای از شکل‌گیری مصرف در علم اقتصاد اظهار داشت: پس از جنگ جهانی دوم و بحرانی که نظام سرمایه‌داری با آن مواجه شد، تشویق مردم به مصرف مبنا قرار گرفت تا جایی که دولت برای آن به اشکال مختلف وام پرداخت می‌کرد. این امر ادامه می‌یابد تا جایی که فرهنگ و فضای جامعه را متحول می‌کند، به شکلی که جای ارزش و ضد ارزش عوض می‌شود. آن قدر فضا عوض می‌شود که اگر انسان بخواهد به مصرف‌گرایی نه بگوید در انزوا قرار گرفته، غیر عادی لقب می‌گیرد.

این استاد دانشگاه با طرح این سؤال که «وقتی جامعه به طرف غلط می‌رود باید چه کار کرد» اظهار داشت: به انسان این نیرو داده شده است که به سوی نادرست نرود، حال

۱. سخنرانی جناب آقای دکتر ابراهیم رزاقی عضو هیأت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران، مورخ: ۱۳۹۲/۰۷/۱۸ در محل تالار شیخ طوسی بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی.

هر چه به او بگویند.

اکنون به نظر می‌آید یک دنیا، با ابزارهای بسیار پیشرفته که بعضی از آنها اصلاً برای ما کاملاً ناشناخته است، بر ذهن ما اثر می‌گذارد و به ما می‌گوید که مصرف کنید، حال انتهایش چیست؛ انتهایی ندارد، به شکلی که انسان از یک انسان چند بُعدی تبدیل می‌شود به یک انسان یک بُعدی. فقط مصرف را در نظر می‌گیرد. فقط زندگی می‌کند برای مصرف. در این زندگی، خانواده اصلاً معنی ندارد. انسان خودخواه، فردگرا و بی‌رحم می‌شود و اصلاً دیگران برایش مهم نیستند؛ چون ثروت محدود است. منابع و امکانات محدود است و او اینها را برای خود می‌خواهد. اینجاست که جامعه تبدیل می‌شود به یک جامعه حیوانی که از چنگ و دهان همدیگر در می‌آورند.

سخنران محترم برای برون رفت از چنین وضعیتی اظهار داشت: ذهن انسان اگر چند بُعدی باشد، با یک لیوان آب معمولی که همه می‌خورند، یک دنیا لذت می‌برد. یک برگ که در گلدان آرام، آرام رشد می‌کند برایش لذت بخش است و قانع می‌شود. شاید به نظر برسد، مگر چنین چیزی می‌شود؟ بله، انسان این‌طور خلق شده است و می‌تواند از حداقل‌هایی که دارد یک دنیا لذت ببرد؛ چون ذهنش زیبایی‌ها و محبت‌ها را تشخیص می‌دهد.

موضوع مورد بحث بُعدی، نحوه مصرف در کشور بود. ایشان با بیان اینکه: آنچه در ایران اسلامی اتفاق افتاده، مصرفی است که به خارج ارتباط دارد، در این خصوص افزود: کارخانه‌های ما هم قطعاتشان، مواد اولیه آنها و ماشین‌آلاتشان عموماً از خارج می‌آید. در کشاورزی هم بخشی از محصولات را از خارج می‌آورند. چنین چیزی برای ایران یعنی اینکه نفت بفروش. همان کاری که رژیم سابق می‌کرد. این مصرف یعنی وابستگی اقتصادی. این مصرف یعنی اینکه اروپایی‌ها جرئت می‌کنند ما را تحریم می‌کنند. متأسفانه، دولت‌های ما هم تاکنون نرفته‌اند با تولید داخلی کردن مصرف مان و حذف یکسری مصرف‌های تجملی، ما را از صدور نفت خام بی‌نیاز نکرده‌اند. الآن استقلال سیاسی مان در دنیا بی‌نظیر است. در بیداری اسلامی در کشورهای دیگر الگو شده‌ایم، اما از لحاظ اقتصادی متأسفانه این‌گونه نبوده است.

ایشان در خلال این بحث به برخی چالش‌های موجود در موضوع مصرف اشاره کرد که برخی از آنها یاد می‌شود:

- تغییر فرهنگ عمومی جامعه نسبت به اوایل انقلاب و دور شدن از ارزش‌ها
- مصرف بالای انرژی در کشور در مقایسه با کشورهای صنعتی و استانداردهای جهانی

- آلودگی‌های محیط زیست و ایجاد تغییر در نظم موجود در طبیعت
- بروز فسادهای بزرگ مالی

- صادرات مواد خام اولیه و واردات بی‌رویه کالاهای مصرفی
- دور شدن از معنویت، دین و خدا و تسلط شیطان بر انسان مصرف زده
- تهی شدن کشور از منابع موجود در صورت ادامه روند نادرست گذشته
- تهی شدن انسان از عاطفه و تهدید کانون خانواده.

در ادامه سخنران محترم ضمن پاسخ به پرسشی در خصوص مشکلات اقتصادی حال حاضر کشور، اظهار داشت: آن مشکلی که ما در کشور احساس می‌کنیم مقوله فرهنگ و مقوله اقتصاد است. بیشترین مشکلات را جامعه ما از این دو دارد؛ یعنی هم اقتصاد نامناسب ایجاد شده هم فرهنگ نامناسب و هر دو هم تأثیرگذار است. ما باید به دین اسلام برگردیم. ما فرهنگ مصرفمان را نباید براساس مبنا و نظریه پردازی‌هایی که در خارج از کشور شده و در آنجا جواب نداده، باز در اینجا پیاده‌سازی کنیم. ما باید یک کار بنیادی و زیربنایی انجام دهیم و مباحث عبادی و دینی کاربردی را برای دیگران تبیین و براساس آن سیاست‌گذاری کنیم.

نشست دوم: «چالش‌های فرهنگ مصرف در جامعه ایران در چارچوب الگوی اقتصاد مقاومتی»^۱

زینت بخش آغاز کلام آقای دکتر پیغامی، قرائت آیاتی از سوره‌های شریف اسراء و مائده بود. ایشان با استناد به این آیات و همچنین حدیث شریف «لَا يَسْتَكْمِلُ عَبْدٌ حَقِيقَةَ الْإِيمَانِ حَتَّى تَكُونَ فِيهِ خِصَالٌ ثَلَاثٌ: الْتَّقُّهُ فِي الدِّينِ وَحُسْنُ التَّقْدِيرِ فِي الْمَعِيشَةِ، وَالصَّبْرُ عَلَى الرَّزَايَا»^۲ که با اندکی تغییر از لسان پنج تن از امامان معصوم علیهم‌السلام ذکر شده است، اظهار داشت: دنبال هر قوام و هراتقانی و هر مجموعه با دوام و پایدار هستید، راه قرآن راه قوام است و هیچ راهی به قوام چنین راهی نمی‌رسد. و اینکه دین تنها تأمین‌کننده اقتصاد خوب، معیشت خوب و اقتصاد مقاوم است.

در ادامه ایشان به بحث درباره اقتصاد مقاومتی پرداخت و گفت:

اقتصاد مقاومتی در اندیشه مقام معظم رهبری یک مقوله کوتاه مدت، انفعالی و در عکس‌العمل به یک یا چند تحریم که در این مدت شدت عمل گرفته است، نیست. اقتصاد مقاومتی و کلمه مقاومت در چند لایه تعریف می‌شود. مقاومت در مفهوم لغوی خودش، مطلوب همه انسان‌های عاقل است. هیچ عاقلی قبول نمی‌کند که سازه‌ای را بسازد و این سازه مقاوم نباشد. به مفهوم اصطلاحی علمی، اقتصاد مقاومتی برای عقلا و نخبگان رشته اقتصاد معنا دارد. برخلاف آنچه در فضای ایران اقتصاد مقاومتی را به مفهوم یک اصطلاح سیاسی^۳ ترجمه کرده‌اند، این نوع اقتصاد در ادبیات علمی نخبگانی دنیا، این‌گونه ترجمه نمی‌شود. در اندیشه‌های علمی، پنج مفهوم دیگر گویای مقوله اقتصاد مقاومتی است. من این پنج مفهوم را در آخرین گزارش بزرگ‌ترین نشست جهانی

۱. سخنرانی جناب آقای دکتر عادل پیغامی، دکترای اقتصاد، عضو هیأت علمی و معاون پژوهشی دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، مورخ ۱۳۹۲/۰۹/۲۸ در محل تالار شیخ طوسی بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی.

۲. *تحف العقول*، ص ۴۴۶.

اقتصاد^۱ یافتیم. جالب است که بزرگ‌ترین تأکیدات و توجهات این گزارش بر مقوله اقتصاد مقاومتی تمرکز کرده است.

مفهوم اول، انعطاف و حالت ارتجاعی بودن^۲ است که باعث می‌شود هر سازه‌ای شکننده نباشد. مفهوم دوم، پایداری و تداوم^۳ است. مفهوم سوم، استحکام و مقاوم بودن^۴. چهارم، ثبات^۵ و پنجم، مفهوم پیچیدگی و نوآوری^۶ است که به هر سازه‌ای اجازه می‌دهد تهدیدهای خودش را به فرصت تبدیل کند. در اندیشه اقتصاددانان این انعطاف و پویایی نیازمند نوعی نوآوری و پیچیدگی است. این پنج مفهوم در اصطلاح علمی دنیا، تشکیل دهنده مقوله اقتصاد مقاومتی است. اما اقتصاد مقاومتی به اینجا محدود نمی‌شود. در تفکر شیعی، مقاومت برای ما یک بار مفهومی دیگری هم دارد. برای ما مقاومت مخصوصاً با حماسه عاشورا تجلی پیدا می‌کند. اقتصاد اسلامی منبعث از تفکر شیعی در اقتصاد مقاومتی هم نمی‌تواند خودش را بریده از اندیشه امام حسین علیه السلام و حماسه حسینی و بریده از آنچه که قرآن فرمود: قوام اینجاست^۷، ببیند. بنابراین ما در یک جمع بندی در مواجهه با اقتصاد مقاومتی با چهار لایه روبه‌رو هستیم: لغوی، اصطلاح سیاسی، اصطلاح علمی که در این پنج مورد ذکر شده است و اصطلاح اقتصاد اسلامی شیعی که فضای مفصل‌تر جدیدی دارد. من اندیشه‌های مقام معظم رهبری را به عنوان یکی از شاخه‌ها و محورهای تئوری پردازی و مفهوم‌سازی اقتصاد اسلامی شیعی

1. World Economic Forum Annual Meeting 2014.

2. Resilience.

3. Sustainability.

4. Solidarity.

5. Stability.

6. Innovation & Complexity.

۷. ﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ﴾؛ اسراء / ۹.

می‌خواهم خدمتتان معرفی کنم. با این مقدمه، اقتصاد مقاومتی یک تاکتیک کوتاه‌مدت در مقابله با تحریم‌ها و هجمه‌هایی که به آن شده، نیست. برعکس، اقتصاد مقاومتی یک راهبرد کلان برای همه اقتصادهای دنیاست. حتی اقتصادی که در هیچ نوع حمله و هجمه اقتصادی نیست؛ مثل اقتصاد مالزی.

یکی از اتاق فکرهای صهیونیستی^۱ نسبت به اینکه اقتصادهای دنیا، چقدر مستحکم و مقاوم هستند، با ۳۵ مفهوم، یک شاخص ترکیبی درست کرده‌است و در گزارش‌هایی که هر پنج سال یک بار چاپ می‌شود به نام «این اقتصادها چقدر مستحکم هستند»^۲ کشورهای دنیا را رتبه‌بندی می‌کند. این ۳۵ مفهوم وقتی یک جا جمع می‌شوند، از نگاه آنها مفهوم مقاومتی را در اقتصاد تجلی و تداعی می‌کند. همین‌طور گزارش داووس این پنج مؤلفه را با هم تلفیق کرده و براساس رقابت‌پذیری^۳، ۱۴۸ کشور دنیا را در محورهای مختلف رتبه‌بندی کرده‌است. پس ما با یک مفهوم سیاسی، کوتاه‌مدت، انفعالی و تاکتیکی مواجه نیستیم.

تعریف مقام معظم رهبری از اقتصاد مقاومتی مؤلفه‌هایی دارد. اولین مؤلفه، **اقتصاد مردمی** است. ایشان مهم‌ترین نقش را به مردم و پایه مردمی می‌دهند. چه آنجایی که در سیاست‌های ابلاغی اصل ۴۴ می‌فرمایند، ۲۵ درصد کشور باید به تعاونی‌ها واگذار شود، چه آنجایی که ایشان تمام فرمایشاتشان را در رسانه‌هایی می‌گویند که فضای عمومی جامعه است. ایشان در سخنرانی‌های نوروزی، در سخنرانی‌های حرم رضوی که تقریباً عمومی‌ترین سخنرانی در طول سال است، بحث‌های اقتصادی را مرور می‌کنند. اقتصاد مردمی مهم‌ترین پایه بحث اقتصاد مقاومتی است. مؤلفه بعدی: **مقاوم‌سازی در برابر فشارها و تهدیدهای بیرونی** است. اقتصاد ایران اقتصادی است که بفرز آتشفشان قرار دارد.

1. goldman sachs.

2. how solid economic.

3. competitive business.

فضای ژئوپولیتیک خاورمیانه، و فضای انرژی که وجود دارد، حتی اگر رژیم پهلوی هم ماندگار بود، باز بر کشور ما فشارها و تهدیدهایی تحمیل می‌شود. ما باید اقتصادمان را در این قله آتشفشانی بنا کنیم. در جزیره امن و دور افتاده نیستیم. لذا اقتصاد ایران باید توان تحریم شکنی داشته باشد. البته تحریم مقوله‌ای نیست که فقط ایران با آن مواجه باشد، تحریم یک ابزار متداول اقتصادی بین اقتصادهای دنیاست. هر اقتصادی که می‌خواهد شکل بگیرد، حتی اگر مالزی باشد باید نسبت به تحریم استراتژی کلان خودش را داشته باشد. تحریم در همه اقتصادهای دنیا اتفاق می‌افتد. البته اقتصاد ایران در هجمه جهانی با تحریم‌های خاصی مواجه است. الان ما با تحریم بانکی مواجه هستیم که در هیچ کتاب درسی، هیچ مقاله علمی، در هیچ یک از تاریخ تحولات اقتصادی دنیا سابقه نداشته و به همین دلیل برای دنیا بسیار ناشناخته است. در دنیا، هیچ بانک مرکزی، امکان تحریم یک هفته‌ای ندارد و ما تحریم شدیم. به همین دلیل ما ویژه هستیم. برای همین اقتصاد مقاومتی ما خیلی پررنگ تر از آن چیزی است که در ادبیات علمی مطرح است. ما خیلی بیشتر از اینها باید جنبش نرم‌افزاری و تولید علم و مفهوم‌سازی کنیم. پس اقتصاد مقاومتی پایه‌های علمی هم دارد و چیزی که فقط خاص ما باشد، نیست.

مؤلفه بعدی *برون‌گرایی در کنار درون‌زایی* است. در ادبیات اقتصادی، سال‌ها اقتصاددانان بین برون‌گرایی و درون‌زایی در تردید بودند. به اصطلاح رایج می‌گفتند یا باید ما جایگزینی واردات^۱ را سیاست توسعه خودمان قرار دهیم یا تشویق صادرات^۲ را. ترکیب بین این دو، مرز دانش و اقتصاد است و اغلب اقتصادهای موفق دنیا به این رسیدند که هم برون‌گرایی داشته باشند و هم درون‌زایی. مقام معظم رهبری رویکرد درون‌زایی را در عین برون‌گرایی دنبال کردند. درون‌زایی با توجه به گسترش ارتباطات جهانی و بین‌المللی.

مؤلفه دیگر، *کاهش اتکای بودجه و تراز تجارتنی به درآمدهای نفتی* است. باز اصطلاح همه

1. import substitution.

2. export promotion.

اقتصادهای دنیاست که خودتان را به یک منبع، خصوصاً که نفت باشد متکی نکنید، چند منبعی باشید.

اقتصاد مقاومتی، اقتصاد پیشرو، فرصت ساز و مولد است. اقتصاد مقاومتی، اقتصادی است که مدیریت مصرف و بهره‌وری حداکثری دارد. اقتصاد مقاومتی، توزیع عادلانه درآمد و ثروت را دنبال می‌کند. و دهمین مؤلفه‌ای که ایشان تأکید کردند، اقتصادی است دانش‌بنیان. تک تک این عبارات‌ها را مگر می‌شود کوتاه مدت و تاکتیکی ترجمه کرد؟ امکان ندارد. همه اینها استراتژی کلان و بلند مدت هستند.

دویست سال پیش یک تقسیم کار بین‌المللی بزرگ در جهان اتفاق افتاد، صنعت اختراع شده بود. کشورهایی پیدا شدند که گفتند: ما می‌خواهیم صنعتی شویم، بقیه غیرصنعتی شوند. ما می‌شویم جهان اول، بقیه بشوند جهان دوم، سوم. تقسیم کار دومی در حال انجام است. دانش و فناوری‌های نرم در اقتصاد جدی شدند. مفهومی به اسم اقتصاد بی‌وزن شکل گرفته. اقتصادی که وزن ندارد. یعنی حسابی درآمدزا است. در تقسیم کار بین‌المللی دوم کشورهای پیشرفته می‌گویند ما دانشش را تولید می‌کنیم، ما فرمولش را کشف می‌کنیم. شما بروید تولیدش کنید. اینکه مقام معظم رهبری فرمودند. تولید ثروت از علم. یعنی در تقسیم کار بین‌المللی دوم جا نمانیم.

در ادبیات اقتصادی وقتی می‌گوییم مصرف، معمولاً ذهنمان به مصرف نهایی^۱ در خانواده می‌رود؛ یعنی همین خورد و خوراک و لباس. صحبت از مصرف، در اندیشه مقام معظم رهبری در مصرف نهایی خلاصه نمی‌شود، یعنی وقتی که صحبت از مصرف می‌شود، به مصرف منابع طبیعی، به مصرف کالاهای واسطه‌ای، به مصرف نیروی انسانی و به مصرف سرمایه‌هایتان هم فکر کنید. در اقتصاد دانش‌بنیان، مصرف نیروی انسانی مهم است. ما سال‌ها گفتیم: نفت را خام فروشی نکنید. درست هم هست. نفت را نباید خام فروشی کرد. یک درجه بخواهیم درستش کنیم، می‌شود پتروشیمی، ولی

1. final consumption.

پتروشیمی هم بفروشیم نوعی خام‌فروشی است. باید به محصول تبدیلش کنیم. حال سؤال اینجاست. کارگر خودمان را خام‌فروشی بکنیم؟ این انسانی که به لحاظ اسلامی ما معتقدیم ظرفیت‌های بزرگی برای نوآوری و پویایی و فهم دارد، بگذاریم فقط پیچ برای صنایع دنیا سفت کند؟ یا ما باید انسان‌هایمان را بسازیم؟ اگر از من درباره مصرف سؤال کنید، می‌گویم: زیاد به فکر مصرف نهایی نباشید. اگرما حتی یک لیوان، یک قطره آب را اسراف کنیم، مشمول تنبیه قرآن می‌شویم که برادر شیطان شده‌ایم^۱. نمی‌گویم یک قطره مهم نیست. ولی می‌گویم اولویت‌ها را نادیده نگیریم. حدود ۷ درصد از ارزهای کشور ما به سمت واردات کالاهای مصرفی نهایی اتلاف می‌شود. آن ۷ درصد هم مهم است، جلو آن را باید گرفت ولی نزدیک به ۷۰ درصد آن در کالاهای واسطه‌ای غربی است. اندکی باید عمیق‌تر نگاه کرد. شما نگران این هستید که کالاهای خارجی مصرف نکنید، در حالی که تمام روغن‌های مایعی که مصرف می‌کنید، ۹۰ درصدش وارداتی است. من استفاده از منابع مولد، محیط زیست، استفاده از نیروی انسانی، استفاده از سرمایه‌های انسانی صحیح را مهم‌ترین پایه اصلاح الگوی مصرف در اندیشه مقام معظم رهبری می‌دانم. البته اسراف‌ها و تبذیرهایی که ما می‌کنیم در مورد مصرف نهایی مان، آن هم مهم است. ولی نسبت‌ها را فراموش نکنیم؟

امروزه کل ادبیات اقتصاد غرب در حوزه مصرف و بهره‌برداری به دو کلمه بزرگ رسیده است: کارایی^۲ و اثربخشی^۳ که ضرب اینها با هم می‌شود. بهره‌وری^۴. کارایی دقیقاً وقتی به تعریفش نگاه می‌کنی، مفهوم مخالف اسراف است و اثربخشی مفهوم مخالف تبذیر است. لذا غرب همین دو واژه را می‌شناسد. برای اصلاح الگوی مصرف در اندیشه قرآنی و در اندیشه اسلامی ناب، با اندکی توجه می‌فهمیم حداقل به همین دو پایه

۱. ﴿إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ﴾؛ اسراء / ۲۷.

2. Efficiency.
3. Effectiveness.
4. Productivity.

اکتفا نشده است. ضمن اینکه اسراف و تبذیر و فساد را داریم، ما مفهوم بزرگ‌تری مثل اتراف داریم که دقیقاً با فضای سیاسی اجتماعی معنا پیدا می‌کند، چون قرآن می‌فرماید: اگر من بخواهم جایی را خراب کنم، امر می‌کنم به مترفینش^۱.

آخرین جمله من این است که ما نسبت به بحث اقتصاد مقاومتی و بحث اصلاح الگوی مصرف، خیلی کم دقت شده‌ایم. مگر امام نفرمود که ما به همین محرم و روضه‌ها زنده‌ایم. اگر شنیدیم که امام حسین علیه السلام به لشکریان عمر سعد بعد از کلی صحبت فرمود: شما به دو دلیل حرف‌های من را اصلاً نمی‌شنوید، لباس پیامبر را برتن نمی‌بینید، مرا فرزند فاطمه نمی‌دانید؛ یکی لقمه حرامی است که در شکم‌هایتان است. اگر این جمله را باور داریم نباید بلرزیم بر خودمان نسبت به گردش مال حرام در جامعه اسلامی؟ باید بلرزیم. باید در مورد اصلاح الگوی مصرف جدی باشیم، یک جهاد بزرگ کنیم. گفته‌ایم سیاست ما عین دیانت ماست. چرا نمی‌گوییم اقتصاد ما عین دیانت ما و دیانت ما عین اقتصاد ماست. ما باید فرهنگ‌سازی و آموزش را جدی بگیریم، تئوری پردازی را جدی بگیریم، عزم ملی برایش داشته باشیم و به مردم نشان دهیم که در چه پهنه‌ای قرار گرفته‌اند. دنیا چگونه در حال رشد است و چگونه به ما حمله می‌کنند. ما ملتی هستیم که هم باید خودمان را حفظ کنیم و هم الگویی برای اقتصاد جهان اسلام باشیم.»

نشست سوم: «تحلیل و بررسی چالش‌های بخش تولید در اقتصاد ایران در چارچوب الگوی اقتصاد مقاومتی»^۲

سخنران این نشست در آغاز کلام با بیان اینکه وضعیت اقتصادی کشور در حال

۱. ﴿وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا﴾؛ اسراء / ۱۶.

۲. سخنرانی جناب آقای دکتر احمد توکلی، دکترای اقتصاد و نماینده مردم تهران در مجلس شورای اسلامی مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۶ در محل تالار شیخ طوسی بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی

حاضر با رکود تورمی^۱ مواجه است، رکورد تورمی را وضعیتی دانست که نرخ بیکاری و نرخ تورم با هم بالا باشد. در این وضعیت، نرخ رشد تولید ناخالص داخلی پایین بوده و اگر چشم انداز امیدوارکننده‌ای نیز وجود نداشته باشد، نرخ رشد سرمایه‌گذاری هم پایین خواهد بود. چنین شرایطی، افزایش نرخ بیکاری و کاهش قدرت خرید مردم را در پی خواهد داشت.

ایشان پس از طرح تعریف اقتصاد مقاومتی از دیدگاه مقام معظم رهبری، اظهار داشت: بر اساس تعالیم اسلامی، تصریح قانون اساسی، اقتضای علمی و عقلی لازم است در موضوع توسعه کشور به کارایی و عدالت هم‌زمان توجه شود که در غیر این صورت تعقیب یکی بدون توجه به دیگری باعث ناپایداری هر یک از این دو خواهد شد.

از دیدگاه ایشان اقتصاد مقاومتی دارای ویژگی‌هایی است همچون: مقاومت در برابر تکانه‌های بیرونی، خصوصی شدن با شیوه عادلانه و رقابتی، متکی بودن بر سرمایه و اندیشه داخلی، بدون وابستگی به نفت، برخورداری از برنامه‌ای باثبات، به دور از فساد و تأمین‌کننده کارایی و عدالت.

در ادامه موضوع بیماری هلندی^۲ مطرح شد. ایشان در تبیین این نوع بیماری اقتصادی که به نفرین منابع نیز مشهور است، اظهار داشتند: تزریق بی حساب ارز نفتی به اقتصاد ملی موجب بیماری هلندی می‌شود که رکود تورمی نتیجه آن است. این امر باعث تخریب بخش تولید کالاهای قابل تجارت شده و به تبع آن، تورم ناشی از بخش غیرقابل تجارت به کل اقتصاد سرایت می‌کند. نفرین منابع نشان می‌دهد نرخ رشد بلند مدت کشورهای نادار از حیث منابع طبیعی بیشتر از کشورهای دارا است. از دیدگاه ایشان این دارایی طبیعی، سیاست‌های نادرست کلان را دوام می‌بخشد، رشد و بلوغ صنعت را کند می‌کند، رانت خواری را دامن می‌زند و در نهایت نوسان رشد را محتمل تر خواهد ساخت.

1. Stagflation.

2. Resource Curse.

دکتر احمد توکلی در مقام بیان راهکار برون رفت از این وضعیت اظهار داشت: برای درمان بیماری هلندی در برنامه سوم حساب ذخیره ارزی تأسیس شد و در برنامه چهارم این امر تثبیت گردید تا لااقل بخشی از درآمد ارزی برای دو هدف هزینه شود: یک: ثبات در بودجه و دوم: سرمایه گذاری ارزی به دست بخش غیردولتی.

البته دولت‌ها و مجلس‌ها در گذشته به برنامه سوم و چهارم وفادار نماندند، به طوری که این حساب در پایان ۱۳۹۱ نه تنها موجودی نداشت، بلکه ۴/۱۹ میلیارد دلار تعهد ایفا نشده داشت!

از دیگر راهکارهای ارائه شده برای درمان بیماری هلندی تدبیر مقام معظم رهبری در بند ۲۲ سیاست‌های کلی برنامه پنجم و الزام ایشان به تشکیل «صندوق توسعه ملی» می‌باشد تا حداقل ۲۰ درصد درآمد صادرات نفت خام و گاز طبیعی از دسترس دولت خارج شود و به شکل ارزی به دست بخش غیردولتی سرمایه‌گذاری گردد. این اقدام گام بلندی است برای تبدیل دارایی نازای نفتی به سرمایه زاینده تولیدی در شکل کارا و مانعی است در راه بازگشت بیماری هلندی که بارها اقتصاد ملی را به رکود توری مبتلا ساخته است.

ایشان در ادامه ضمن انتقاد به روند تصویب بودجه در کشور، وضعیت فعلی در این ارتباط را از عوامل اصلی تضعیف مقاومت اقتصادی کشور در برابر شوک‌های خارجی دانست. از دیدگاه ایشان وضع قوانین جدید در هنگام رسیدگی به لایحه بودجه، از علل مهم ناکارایی مجلس در تقنین است که باید برطرف شود.

آسیب‌شناسی طرح‌های نیمه تمام در کشور و تبعات طولانی شدن دوره اتمام این طرح‌ها، عدم برنامه‌ریزی صحیح و نوسانات بازار ارز، تبعات ناشی از کاهش ارزش پول ملی و شوک ناشی از افزایش قیمت حامل‌های انرژی از دیگر مباحث مطرح شده توسط ایشان بود.

فساد اقتصادی و سیاسی، موضوع دیگری بود که سخنران محترم در ادامه به آن پرداختند. از دیدگاه ایشان، فساد سیاسی و اقتصادی موجب انحراف در تخصیص منابع و کاهش سرمایه‌گذاری و ناکارایی اقتصادی است که خود کاهش تولید و اشتغال و

افزایش قیمت را به دنبال دارد.

پایان بخش سخنان ایشان، ارائه راه حل های ده گانه ای بود که در قالب بسته سیاسی به شرح ذیل ارائه شد:

یک: تثبیت نرخ ارز و بازگرداندن اعتماد به بازار؛

دو: یکسان سازی نرخ ارز برای تمامی واردات مجاز حداقل برای یک مدت یک ساله از طرف دولت؛

سه: جرم محسوب شدن هر گونه معامله ارز خارج از بازار رسمی؛

چهار: پیمان سپاری ارزی صادرکنندگان و فروش ارز حاصل از صادرات در بازار رسمی؛

پنج: اجرای برنامه کمک به بهداشت و تغذیه سالم تا زمان بازگشت ثبات به اقتصاد؛

شش: بازتنظیم بودجه سال ۱۳۹۲ به صورت انقباضی؛

هفت: همت و تأکید بیشتر برای اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی؛

هشت: پرهیز مسئولان از سخنان جنجال برانگیز و تلاش مضاعف برای ایجاد ثبات

در بازار؛

نه: پرهیز از هر گونه تصمیم گیری غیر کارشناسی شده در دولت و مجلس؛

ده: مبارزه با فساد با شدت و بدون تبعیض در هر سطح و شکل آن؛

امید است این سلسله نشست ها فتح بابی برای آغاز حرکت مستمر و پایدار گروه

اقتصاد اسلامی بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی در مسیر منویات

رهبر معظم انقلاب باشد ان شاء الله.

گلستانی همیشه خوش

وقف کتابخانه شخصی آیه الله استاد محمد واعظ زاده خراسانی (حفظه الله ورعاه)

بر بنیاد پژوهشهای اسلامی (بهمن ۱۳۹۲)

دکتر امیر سلمانی رحیمی^۱

دریافت: ۱۳۹۲/۷/۹ - پذیرش: ۱۳۹۲/۱۱/۱

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ لِلَّهِ تَعَالَى عِبَادًا لَيْسُوا
بِأَنْبِيَاءَ وَلَا شُهَدَاءَ، يَغِطُّهُمْ التَّبَيُّونَ وَالشُّهَدَاءُ
بِقُرْبِهِمْ وَمَقْعَدِهِمْ مِنَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛^۲ خداوند
بلندمرتبه را بندگانی است که نبی و شهید
نیستند، اما انبیاء و شهیدان به سبب جایگاه و
نزدیکی آنان به خدا در روز قیامت به ایشان غبطه
می خورند.

۱. بنیاد پژوهشهای اسلامی، مدیر گروه مطالعات فرهنگی زائر.

۲. متقی هندی، کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال، ج ۹، ص ۱۳.

اشاره

به تقریب، دو دهه از حضورم در درس *بداية الحكمة* حضرت استاد در دانشکده ادبیات دانشگاه فردوسی می گذشت که دیگر بار افتخار حضور در محضر پیرارح و درس آموز ایشان را یافتم.

بنیاد پژوهشهای اسلامی، میعاد روزانه دیدار شده بود. گفت وگوها و بهره مندی های علمی، شرکت در جلسات هیئت مدیره و ملازمت در آمد و شد، شوقم را به مصاحبت با ایشان فزونی می بخشید. حوصله و دقت ایشان در پاسخگویی به سؤالات از پیش آماده ام در کنار نگاه تاریخی، دقیق و حافظه قوی استاد تحسین برانگیز بود. چه بسیار که مسیر منزل تا بنیاد طی شده بود، اما سخنان و خاطرات شیرین و تاریخی استاد موجب می شد تا زمان را از یاد ببرم.

شخصیت های علمی و سیاسی، مباحث مطرح در جهان اسلام، موضوع وحدت و تقریب مذاهب اسلامی و دیدگاه های تفسیری و لغوی، مهم ترین محورهای این گفت وگوها بود و هست.

استاد به حق:

عالمی عامل است در ره دین کافی کامل است و با آیین^۱
شرح آن افاضات مجالی دیگر می طلبد و این گزارش هم در صدد آن نیست.

استاد، کتاب و کتابخانه

استاد از ۱۳۳۹ که از قم به مشهد بازگشته بود، بنا به سنتی دیرین در میان حوزویان به تشکیل کتابخانه ای شخصی همت گمارد.

همکاری و ارتباط با مراکز مهم علمی و پژوهشی برای تدریس و تحقیق، سفرهای

۱. سنایی، *حدیقه الحقیقه*، باب هشتم.

متعدد و دوره‌ای به کشورهای اسلامی و غیر آن، اقامتی چند ماهه در مصر و لبنان، شرکت در کنفرانس‌های مختلف در داخل و خارج کشور و مهم‌تر از همه، علاقه‌ای فراوان که به مطالعه و خرید کتاب داشتند، از عوامل غنای کتابخانه شخصی ایشان است.

خرید میزان معتنابهی کتاب در هر سال، از نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، از جمله کارهای استاد است. بیشتر حضور ایشان در نمایشگاه تهران در سالن ناشران عرب بود و شاهد بودم که در هر سال نوعی از کتاب‌ها را می‌خریدند؛ به عنوان مثال در یکی از سال‌ها کتاب‌های حقوقی و در دیگر سال، بیشتر کتاب‌های حدیث یا تفسیر و مانند آن می‌خریدند. یک بار هم یکی از دوستان پژوهشگر پرسید: از نمایشگاه چه کتابی بخریم؟ و ایشان پاسخ داد: همین کتاب‌هایی که موجود است؛ چون در چند سال دیگر همه اینها نایاب خواهد شد.

اگر کسی مقالات استاد را خوانده باشد یا سخنرانی‌های ایشان را شنیده باشد به راحتی درمی‌یابد که ایشان با طیفی گسترده از کتاب‌ها، از تاریخ گرفته تا تفسیر و حدیث و فقه فریقین و تاریخ معاصر، به ویژه تاریخ کشورهای اسلامی و شخصیت‌های قدیم و جدید هریک آشناست. چنان که دیدن کتابخانه شخصی‌شان به خوبی بازتاب دهنده سیر و تنوع مطالعاتی ایشان است.

نگاه تاریخی استاد به موضوعات و رخدادهایی که در بستر اسلام شاهد آن هستیم، تحلیلی متفاوت و نقدی منصفانه را موجب شده است و راز اقبال به سخنان ایشان از سوی طیف‌های مختلف دینی نیز همین است. شاید بتوان برخی موضع‌گیری‌ها نسبت به ایشان را نیز از همین منظر تحلیل کرد. خلاصه آنکه نگاه به مسائل از منظر متون و منابع برون‌دینی و البته با لحاظ منابع اصیل و معتبر درون‌دینی، از استاد شخصیتی ممتاز ساخته است که بازتاب گونه‌گونی کتاب‌های ایشان و حاصل ارتباط با گروه‌ها و اندیشه‌های مختلف در پهنه جهان اسلام است.

قفسه مجلات در منزل استاد
نمایی از کتابخانه استاد در منزل

همین رویکرد و نگاه بوده که اندیشه ایشان در تأسیس دانشگاه مذاهب اسلامی را
بارور ساخته و ما امروز شاهد فعالیت آن هستیم. این کمترین، در گذشته به بهانه معرفی

بایسته‌های پژوهش در تقریب مذاهب اسلامی، به اختصار کوشیده‌ام بازتاب دهنده اقدامات استاد در این گستره مهم و کم کار شده باشم.^۱

و نکته‌ای در پایان اینکه در میان کتاب‌های استاد، کتاب درجه دو یا سه دیده نمی‌شود؛ کتاب‌هایی از نوع گزیده‌های غیر علمی و مجموعه‌هایی که بیشتر با هدف کتاب‌سازی فراهم می‌آیند؛ و این حکایت از آن دارد که ایشان به به‌گزینی کتاب اهمیت می‌دهند و یا این‌گونه کتاب‌ها را به هیچ‌وجه در کتابخانه‌شان قرار نمی‌دهند یا آن‌ها را به کسانی که به آن نیاز داشته‌اند، اهدا کرده‌اند.

وقف یادگار عمر

صبح دوشنبه ۱۳۹۲/۱۱/۷ مانند هر روز برای رفتن به بنیاد، جلوی در منزل استاد توقف کردیم. مثل همیشه، آماده و منتظر بودند، سوار ماشین شدند و پس از گپ و گفتی کوتاه ابراز داشتند که می‌خواهم کتاب‌هایم را وقف کنم. در اینکه موقوف علیه، کتابخانه دانشکده الهیات^۲، کتابخانه مرکزی آستان قدس یا بنیاد باشد، مردد بودند. وعده این کمترین به اختصاص فضایی ویژه به کتاب‌های ایشان در کتابخانه و اینکه سال‌ها حضور و کار در بنیاد، خود موجب استحقاقی شده است، کارساز افتاد. در این اندیشه بودم که جدا شدن از این همه کتاب و خاطره کاری آسان نیست که به یاد ابیاتی از شاعر نامور خاقانی افتادم که:

من نبودم بی‌دل و یار این چنین هم دلی، هم یار غاری داشتم
آن نه یار، آن یادگار عمر بود بس به‌آیین یادگاری داشتم
راز من بیگانه کس نشنیده بود کاشنا دل رازداری داشتم^۳

۱. بنگرید به: فصلنامه *مشکوٰه*، ش ۱۱۷، سال ۱۳۹۱.

۲. منظور دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد است که استاد واعظ زاده در آن تدریس می‌کرد و در حال حاضر بازنشسته آن است.

۳. خاقانی، *دیوان اشعار*، قصیده ۱۴۱.

بگذریم، همان روز و در بدو ورود به بنیاد، به اتفاق راهی کتابخانه شدیم و دو فضای نسبتاً مناسب که از قضا، یکی نظرایشان را هم جلب کرد، دیده شد.

اندازه‌های ابعاد آن محدوده را با قدم کردن به ایشان گفتم و با حسابی سرانگشتی از شمار گنجه‌ها و کتاب‌ها و مجلات و میز و صندلی شخصی تحریر و... به تصمیم نهایی رسیدند. خبر را به حجة الاسلام حاج آقا الهی، مدیرعامل محترم بنیاد رساندم، که سابقه تلمذ (تلمذ) نزد استاد و آمد و شد علمی، در آن سال‌های دور، به منزل استاد داشتند، پس بی‌درنگ به گروه قرآن، اتاق کار استاد رفتند و مقدمات کار فراهم شد.

این دومین باری بود که استاد شاهد کوچ دسته‌جمعی همه کتاب‌های خود بود. بار نخست در سال‌هایی پیش از پیروزی انقلاب اسلامی بود. در آن وقت، یکی دو بار استاد را به خاطر صحبت‌هایی که در دانشگاه پیرامون انقلاب اسلامی و نیز ارتباطاتی که با برخی انقلابیون داشتند به ساواک احضار نموده بودند و در یکی از این مراجعات به منزل استاد همه کتاب‌های ایشان را همراه خود به یغما برده بودند.

استاد، با همه شوق و ارزشی که برای کتاب‌ها و مجلاتشان قائل بودند، آن‌ها را در خدمت پژوهشگران بنیاد، دانشجویان و استادان دانشگاه علوم اسلامی رضوی و طلاب می‌دیدند و همین برای ایشان آرام‌بخش بود. این نخستین بار نبود که دلمشغولی خود برای حوزه و حوزویان را به نمایش می‌گذاشتند. اندیشه‌های اصلاحی استاد، طیفی از مسائل حوزه را دربرمی‌گرفت؛ اندیشه‌هایی که گستره آن از آشنا کردن طلاب با مسائل و مشکلات جهان اسلام تا شیوه پرداخت شهریه را دربرمی‌گرفت.

تنوع خدمات علمی استاد نیز شایان توجه است؛ تدریس، تحقیق و تألیف، مدیریت و هدایت فعالیت‌های پژوهشی، سخنرانی و مصاحبه و ایده‌پردازی برای تشکیل گروه‌های پژوهشی همچون گروه قرآن و گروه اقتصاد اسلامی و... از جمله آن‌هاست و اقدام به وقفی فرهنگی، این مجموعه را نمایان‌تر و کامل‌تر می‌کرد.

... طی روزهای سه‌شنبه و چهارشنبه (هشتم و نهم بهمن) نوشتن متن وقفنامه و

گفت‌وگوهای مربوط و اینکه وقف باشد یا اهدا، جریان یافت. هم‌زمان، ساختن مَهْری با نقش «وقف بر کتابخانه بنیاد پژوهش‌های اسلامی، محمد واعظ‌زاده خراسانی، ۱۳۹۲/۱۱/۱۲» و آماده‌سازی فضای تخصیص یافته به کتاب‌های وقف شده، در بخش انتهایی کتابخانه بنیاد و چیدن قفسه‌هایی که بتواند افزون بر قفسه‌های کتابخانه استاد، کتاب‌ها را در خود جای دهد پی‌گیری شد.

صبح جمعه (۱۳۹۲/۱۱/۱۱) کار انتقال کتاب‌ها با بسیج نیروها و هماهنگی مسئول کتابخانه بنیاد آغاز شد. حضور مستمر شخص استاد از آغازین لحظه تا پایان کار، یعنی حدود هفت بعدازظهر نیز جالب توجه بود.

مراحل کار به این قرار بود:

الف) برداشتن کتاب از داخل قفسه

ب) بازکردن صفحه‌ای از کتاب که نقش مهر «کتابخانه استاد واعظ‌زاده خراسانی» بر آن بود و ضرب مهر «وقف بر بنیاد پژوهش‌های اسلامی، دهه مبارک فجر، ۱۳۹۲/۱۱/۱۲، محمد واعظ‌زاده خراسانی» (هر دو بیضی شکل)

ج) خواندن عنوان و تعداد جلد یا نسخه و ثبت آن در فرمی از پیش آماده شده

د) بسته‌بندی کردن کتاب‌ها و انتقال آن‌ها به بنیاد

ه) بازگشایی کارتن‌ها و قرار دادن آن‌ها در قفسه، با نظر و نظارت شخص استاد؛^۱

بدیهی است این نوع چیدمان که گونه‌ای متفاوت از سیاق نظم دادن به کتاب در کتابخانه‌هاست موجب خواهد شد مراجعان به کتابخانه خود را ناگزیر ببینند مراجعه‌ای مستقل به کتابخانه وقف شده داشته باشند که به احتمال زیاد، منظور واقف نیز همان

۱. از زحمات آقایان میثم محتاجی (عکاس)، محسن ناجی (مسئول کتابخانه بنیاد)، عزیزالله صدفی، قربان علیزاده، حسن سروری، حمزه کاهانی، مهدی حقیقی، حسن افچنگی، حسینعلی میرشاهی، حسین شادمند (از کارکنان کتابخانه و انبار کتاب بنیاد) که با جدیت کوشیدند همه کتاب‌ها به دقت ثبت، بسته‌بندی و بازچینی شود، قدردانی می‌شود.

بوده است.

در حال حاضر و پس از چیدن کتاب‌ها به دست می‌آید از نظر موضوع، قرآن و تفسیر، با افزون بررسی دوره بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده است. فقه و اصول در مرتبه بعد قرار می‌گیرد و کتاب‌های مرتبط با موضوع وحدت و تقریب مذاهب اسلامی، شماری قابل توجه دارد که می‌توان از آن به عنوان یکی از شاخصه‌ها و عوامل تمایز این کتابخانه با دیگر کتابخانه‌ها نام برد.

متن وقف‌نامه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على نبينا خاتم الأنبياء والمرسلين أبي القاسم محمد بن عبدالله، وعلى آله الطيبين الطاهرين، وصحبه المنتجبين، ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين.

و بعد، این جانب محمد واعظ زاده خراسانی به توفیق و عنایت خداوند متعال عزّاسمه، کتابخانه شخصی خود را بر کلیّه کسانی که بتوانند از این کتاب‌ها بهره ببرند «اعمّ از پژوهشگران بنیاد پژوهشها، طلاب و مدرّسان حوزه علمیه و علمای اعلام، استادان و دانشجویان دانشگاه، خصوصاً دانشگاه علوم اسلامی رضوی و دیگران» وقف مؤبّد نمود.

این کتابخانه به زبان‌های عربی و فارسی، و تعدادی به زبان‌های انگلیسی و اردو، برابر لیست ضمیمه می‌باشد و علاوه بر آن، تعداد بسیاری مجلات به زبان‌های عربی و فارسی که از جانب مؤسسات فرهنگی به این حقیر اهدا گردیده برابر لیست ضمیمه وجود دارد.

امید است حضرت آیه الله طبسی تولیت عظمای آستان قدس
رضوی، و نماینده محترم رهبر معظم این هدیه و وقف ناقابل را
پذیرند. و آخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین و سلام علی
المرسلین. دهه مبارک فجر ۱۳۹۲/۱۱/۱۲ ۱ ربیع الثانی ۱۴۳۵
محمد واعظزاده خراسانی
امضا

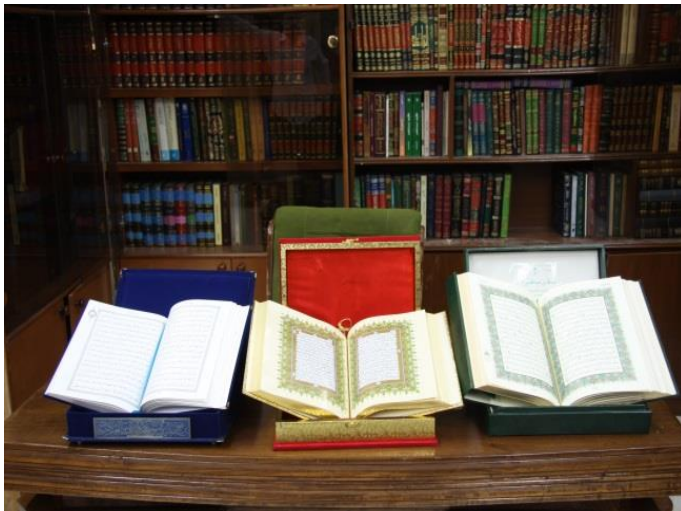
سیاهه هدایا و اقلام وقف شده

- ۱- قرآن (مصحف) نفیس، ۲۶ نسخه
- ۲- کتاب، ۵۶۸۳ عنوان، در ۱۱.۲۰۲ جلد. (۳۲ جلد از این کتاب ها چاپ سنگی است)
- ۳- نشریات ادواری شامل مجله به زبان فارسی، عربی، اردو و انگلیسی، ۴۱ عنوان، در ۷۹۷ نسخه.
- ۴- روزنامه، تقویم و سررسید به میزانی معتنا به
- ۵- پایان نامه تحصیلی^۱، ۳۴ جلد
- ۶- لوح فشرده (مجموعه کتاب های دیجیتال)، ۱۷ حلقه
- ۷- نوار کاست (تلاوت متن کامل قرآن کریم)، یک دوره / ۳۰ حلقه
- ۸- لوح تقدیر، ۳۹ قاب
- ۹- قفسه کتاب با در شیشه ای بزرگ و متوسط، مجموعاً ۲۲ دستگاه

۱. پایان نامه های تحصیلات تکمیلی دوره های کارشناسی ارشد و دکتری که استاد واعظزاده در دانشگاه های مختلف به ویژه دانشگاه فردوسی، استاد راهنما یا استاد مشاور آن بوده اند.

۱۰. میز تحریر، صندلی و مبلمان اداری چوبی هفت نفره (با میز عسلی بزرگ)، یک دست.

شایسته بیان است که استاد همچون گذشته به سنت نیک خرید کتاب پایبند بوده و کتاب‌ها و مجلات اهدایی از سوی مراکز و مؤسسات علمی و پدیدآورندگان را دریافت می‌کند. ایشان این کتاب‌ها و مجلات را پس از چند روز که صرف اعلام وصول و مطالعه آن می‌شود به بنیاد اهدا می‌کند، بنابراین نمی‌توان عددی دقیق را برای کتاب‌ها و دیگر اقلام اهدایی اعلام کرد. خدایش عمری طولانی و با عافیت عنایت کند.

تصویری از مصحف‌های نفیس اهدایی

تصویر نمونه‌ای از لوح‌های اهدایی

نمایی از کتاب‌ها در محل کتابخانه بنیاد

نمایی از کتاب‌ها در محل کتابخانه بنیاد

